

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

**Голові Комітету Верховної Ради
України з питань гуманітарної та
інформаційної політики
Микиті ПОТУРАЄВУ**
вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008
poturaiev@rada.gov.ua

Шановний Микито Руслановичу!

Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) висловлює Вам свою повагу та звертається стосовно такого.

У НААУ розглянуто Ваш лист Вих. № 04-14/14-2024/295857 від 30 грудня 2024 року щодо надання пропозицій та зауважень до проекту Закону про внесення змін до статті 5 Закону України "Про судовий збір" щодо пільг від сплати судового збору (реєстр. № 12322 від 16.12.2024).

За результатами проведеного правового аналізу НААУ зазначає таке.

З пояснювальної записки вбачається, що законопроект передбачає доповнення частини першої статті 5 Закону України "Про судовий збір" положенням щодо звільнення від сплати судового збору позивачів у справах про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з домашнім насильством, а також кримінальними правопорушеннями проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

На думку НААУ, нормативні положення законопроекту відповідають конституційним засадам захисту прав і свобод людини, закріпленим у статтях 3, 55, 124 Конституції України, та спрямовані на забезпечення ефективної реалізації права на судовий захист. Запропоновані зміни узгоджуються з міжнародними зобов'язаннями України, зокрема з положеннями Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція), яка вимагає від

держав-учасниць забезпечення ефективного доступу до правосуддя для жертв насильства.

З огляду на юридичну техніку законопроект характеризується належною якістю нормопроєктування. Використана термінологія узгоджується з понятійним апаратом Кримінального кодексу України та Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", що сприяє системності правового регулювання та однозначності правозастосування.

Імплементация запропонованих законодавчих змін матиме суттєвий позитивний вплив на механізм захисту прав постраждалих від домашнього насильства та злочинів проти статевої свободи.

Особливої актуальності це питання набуває з огляду на те, що більшість постраждалих від домашнього насильства перебувають у стані економічної залежності від кривдника, що суттєво обмежує їхні можливості щодо звернення до суду. Звільнення від сплати судового збору усуває цю процесуальну перешкоду та створює передумови для ефективного реалізації права на судовий захист.

Суттєвим аспектом є поширення пільги як на вимоги про відшкодування матеріальної, так і моральної шкоди, що має особливе значення з огляду на специфіку наслідків зазначених кримінальних правопорушень, які часто потребують тривалої психологічної реабілітації постраждалих осіб.

Здійснений правовий аналіз законопроекту виявляє низку процесуальних прогалин, що можуть створити істотні перешкоди для його ефективного застосування.

По-перше, відсутня правова визначеність щодо процесуального моменту виникнення права на звільнення від сплати судового збору. Законопроект не встановлює, чи достатньою підставою є факт внесення відомостей до ЄРДР, чи обов'язковою умовою є наявність процесуальних рішень у кримінальному провадженні (повідомлення про підозру, обвинувальний вирок). Це створює ризики неоднакового правозастосування та порушення принципу правової визначеності.

По-друге, залишається законодавчо неврегульованим питання щодо належних та допустимих доказів, які позивач має надати на підтвердження підстав для звільнення від сплати судового збору. Відсутність чітких критеріїв оцінки таких доказів може призвести як до необґрунтованих відмов у застосуванні пільги, так і до зловживань процесуальними правами при зверненні до суду.

Зазначені правові прогалини потребують законодавчого врегулювання шляхом внесення відповідних змін до процесуального законодавства та прийняття роз'яснень вищих судових інстанцій для забезпечення єдності правозастосовної практики.

НААУ вважає, що для забезпечення ефективного застосування запропонованих змін доцільно:

конкретизувати в законопроекті підстави для звільнення від сплати судового збору, зазначивши, що таке право виникає з моменту внесення відомостей до ЄРДР щодо відповідного кримінального правопорушення;

визначити перелік документів, достатніх для підтвердження права на звільнення від сплати судового збору (витяг з ЄРДР, копія повідомлення про підозру, обвинувальний вирок, ухвала про закриття провадження тощо).

Попри вказані недоліки, що законопроект є важливим кроком у напрямі посилення захисту прав постраждалих від насильства. Він допоможе Україні краще виконувати свої міжнародні зобов'язання та забезпечить реальний доступ до правосуддя для вразливих категорій громадян.

З огляду на зазначене НААУ просить врахувати висловлені пропозиції та зауваження під час опрацювання законопроекту на засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

З повагою

**Голова Національної асоціації адвокатів України,
Ради адвокатів України**

[ПІДПИС]

Лідія ІЗОВІТОВА